

WOORDENBOEK VAN DE VLAAMSE DIALEKTEN

UNIVERSITEIT GENT

Vragenlijst 73 (1996)

Vakgroep Nederlandse Taalkunde

Blandijnberg 2

9000 Gent

VLASBEWERKING

(tel : 09/264.40.79 of 264.40.81)

Dialekt van : (stad, dorp, gehucht, wijk),

..... (gemeente). (prov.)

GESPROKEN DOOR :

OPGETEKEND DOOR :

Naam :

Naam :

Geboorteplaats :

Geboorteplaats :

Geboortejaar :

Geboortejaar :

Waar opgegroeid :

Dialekt :

(vroeger) beroep :

(vroeger) beroep :

In welke gemeente werd beroep uitgeoefend :

Ik ben naar school geweest tot jaar.

Dialekt van moeder :

Hoogste diploma :

Dialekt van vader :

Adres en telefoonnummer :

Dialekt van echtgeno(o)t(e) :

.....

Ik ben naar school geweest tot jaar

.....

Datum van invullen van vragenlijst :

Adres en telefoonnummer :

.....

.....

Beste medewerker/ster,

Deze vragenlijst is samengesteld met de medewerking van Bert Dewilde, Kortrijk, R. Martinet, Heikant en R. Willemsen, Biervliet. De illustraties zijn ontleend aan : Bert Dewilde, *20 Eeuwen vlas in Vlaanderen*, 1983 of de *Museumgids van het Nationaal Vlasmuseum* in Kortrijk. De nummers ervan verwijzen naar de vragen. U zou ons ook zeer helpen indien u ons zou wijzen op voorwerpen, handelingen of gewoonten die wij over het hoofd hebben gezien. Opmerkingen kan u altijd op een apart blad bijvoegen.

Wilt u er zorg voor dragen dat u steeds woorden geeft die in uw dialect gebruikelijk waren of zijn. Tracht de dialektuitspraak zo goed mogelijk weer te geven. Maak u echter geen zorgen als dat soms moeilijk blijkt te zijn. Elke aanduiding, hoe onvolmaakt ook is welkom.

Wilt u de lijst slechts invullen voor één plaats en niet voor een hele streek ? Geef dan de dorpsnaam op van voor de gemeentefusies. U vult dus bijvoorbeeld in voor Zeveneken, gemeente Lochristi of voor Kemmel, gemeente Heuvelland of Hoek, gemeente Terneuzen.

Bij voorbaat hartelijk dank.

A. HET ONTZADEN

Hoe noemde men in uw dialect :

1. Het vlas ontzaden door de zaadbollen te breken met een grote platte houten hamer, die bevestigd is aan een lange, schuin ingeplante steel ?
2. De bedoelde houten hamer, met onderaan een glad oppervlak ? (ill.)
3. De arbeider die op die wijze vlas ontzaadt ?
4. Deze bewerking gebeurde op een vloer, waarop ook het graan kon gedorst worden. Hoe heette deze oorspronkelijk lemen vloer ?
5. In plaats van deze vloer, gebruikte men ook wel eens een zware houten plank. Hoe heette deze plank ?
6. Het ontzaden gebeurde ook wel eens met een machine die met een kloppende beweging de zaadknoppen breken. Hoe heette deze machine ? (ill.)
7. Indien hiervan verschillende types voorkwamen, geef de naam en de karakteristieke kenmerken.
8. Hoe heette de machine waarbij de top van het vlas tussen twee rollen gaat om te ontzaden ? (ill.)
9. Hoe noemde men in uw dialect het ontzaden van de vlasstengels door die tussen ijzeren tanden trekken, die in een stuk hout staan ?
10. Hoe heette het voorwerp waarmee dat gebeurde ? Het is een stuk hout waarop een groot aantal ijzeren tanden staan. (ill.)
11. Hoe noemde u die reeks puntige tanden die op een korte afstand van elkaar staan en twintig tot 40 cm lang zijn ?
12. Hoe noemde u het grote zeil onder dit werktuig, waarop bij het ontzaden de afgerukte zaadknoppen vielen ?
13. Bij het repelen werden niet alleen de zaadbollen afgerukt, maar werden ook alle dubbelgevouwen, gebroken of geknakte stengels uit het vlas verwijderd. Hoe heette deze bewerking ?
14. Hoe heette de afval die men daarbij bekam ?
15. Hoe noemde u de machine waarmee het vlas werd gerepeld ? Hierbij werd het vlas voorbij inkappende repelkammen geschoven?
16. Hoe noemde u de machine waarmee tegelijk de zaadbollen werden gebroken en het zaad geschoond ? a) algemeen; b) met rollen; c) met hamers
17. Hoe heette de bewerking uitgevoerd door deze machine?

B. HET BINDEN VAN HET ONTZADE VLAS

18. Hoe zei u : het ontzade vlas, dat op de grond ligt, in bundels binden ?
19. Hoe noemde u een bundel ontzaad vlas ?

20. Hoe noemde u de bundel ontzaad vlas die met twee of drie banden werd gebonden, om in het water te worden geroot ? (ill.)	
21. Hoe noemde men ontzaad vlas dat samengebonden was in bundels ?	
22. Indien er hierin een onderscheid gemaakt werd, hoe heette dan dit opgebonden vlas dat gerepeld was ?	
23. En hoe het opgebonden vlas waarvan de zaadknoppen met de (book-/boot)hammer(machine) afgeslagen waren ?	
24. Hoe noemde u de machine, die achter de repelmaschine stond en het gerepelde vlas bond ?	
25. Om de bundels gerepeld vlas eenvormig van lengte te maken, verwijderde men de uitstekende vlasstengels. Hoe noemde men deze bewerking ?	
26. Hoe heetten de vlasstengels, die zodoende verwijderd werden ?	
27. Hoe heette men die stengels van aan de voet van de vlasbundel ?	
28. En hoe die van aan de top van de bundel ?	
C. BOLLEN BREKEN EN ZAAD SCHONEN	
29. Hoe heette het met de hand bewogen toestel waarin de bollen kapot werden gedrukt ? Van boven had het een trechtervormige opening. In het midden draaide een cylinder waarop baleinen waren bevestigd tegen een balkje aan. Daartussen werden de zaadbollen geplet en gebroken. (ill.)	
30. Hoe noemde u de zaadbolletjes die moeilijk gebroken konden worden, omdat ze leeg of te droog waren ?	
31. Hoe noemde u het reinigen van het zaad, waardoor allerlei vuiligheid uit het zaad werden gehaald ?	
32. Hoe noemde u de laatste zuiveringsbewerking van het lijnzaad, waarbij het zaad in een grote, ronde, hangende zeef werd gedaan ? Door draaiende bewegingen aan die zeef, kwam het onkruid in het midden te liggen ?	
33. Hoe noemde u deze zeef ?	
34. Hoe noemde u de wammolen die gebruikt werd voor het reinigen van de gebroken zaadbollen ?	
35. Indien hiervan verschillende types voorkwamen, hoe heette dan het ouderwetse type zonder zeven ?	
36. Het jongere type met zeven ?	
37. Hoe noemde u de gebroken bolomhulsels ?	
38. Hoe noemde u de zak, waarin het kaf wordt verzameld ?	
39. Landbouwers die het kaf als veevoeder gebruikten, verzamelden het kaf op een zolder, meestal boven de paardestal. Hoe noemde u de ruimte waar het kaf werd bewaard ?	
40. Om het kaf te zuiveren van zand, gebruikte men een grote ronde zeef. Hoe noemde u die in uw dialect ?	

41. Hoe noemde u het opnieuw zuiveren en sorteren naar verschillende korrelafmeting van het zaad bij de handelaar ?	
42. Hoe heette het zuiverings- en sorteertoestel, waarin deze handeling gebeurde ?	
43. Hoe noemde u lijnzaad, dat bestemd was om te worden uitgezaaid ?	
44. Hoe noemde u lijnzaad dat afgekeurd was om opnieuw uit te zaaien, en dat bestemd was om er olie uit te persen ?	
45. Na het uitpersen van de olie uit lijnzaad, werd het overblijfsel tot vierhoekige koeken geperst. Hoe noemde u die ?	
46. Deze koeken konden ook tot meel gemalen worden. Hoe heette dit meel ?	
47. Hoe noemt u de olie die uit het lijnzaad gewonnen wordt ?	
D. HET ROTEN	
48. Hoe noemt u het biologisch laten ontbinden van de schorsdelen, waardoor de vezelbundels los komen van de vlasstengels ?	
<u>1. Waterroot</u>	
49. Om het vlas te laten rotten, kan men het onderdompelen in water. Hoe noemt u die methode ?	
50. Hoe noemt u vlas dat in water is geroot ?	
51. Hoe noemt u het vlas dat direct van het veld komt, als het in water wordt geroot ?	
52. Hoe heet reeds gedroogd vlas als het geroot wordt ?	
<u>2. Roten in stilstaand water</u>	
53. Eertijds rootte men vlas in afgedamde sloten en kreek of speciaal daarvoor gegraven putten. Het vlas werd meestal bedekt met graszoden, een enkele keer met modder. Hoe noemde men deze methode van rotten ?	
54. Hoe noemt u het vlas dat op deze manier geroot was ?	
55. Om in een put of kreek te rotten werd het getrokken vlas op het veld gerepeld op een daartoe speciaal effen en hard getrappelde plek grond. Hoe heette die plek ?	
56. Hoe noemde men een aantal vlasbundels die met de toppen tegen elkaar en in cirkelvorm of anderszins worden samengebonden en die de basis vormen van een stapel te rotten vlas in een kreek of ander stilstaand water ?	
57. Hoe noemde u de zware loopplank die diende om van de rootplaats naar de oever van de kreek of put te gaan ?	
58. Hoe noemde u de persoon die instond voor het hele rootproces bij het putrotten?	

3. Rivierroot

59. Hoe noemde men de oude manier van roten waarbij bundels vlas in stromend water te drijven werden gelegd en regelmatig eens omgekeerd ?	
60. Hoe noemde u het roten in de rivier de Leie en haar bijrivieren ?	
61. Hoe heette het vlas dat op die manier behandeld was ?	
62. Hoe heette de eigenaar van een roterijbedrijf aan de Leie ?	
63. Hoe heette een strook oevergrond langs de Leie waarop een eigenaar de hele rootbewerking verrichtte ?	
64. Hoe heette de weg die langs de Leieoever liep en waarop vroeger de boottrekkers liepen en overigens alle vervoer verliep ?	
65. De boorden van de Leie werden op lange afstanden met stevige houten palen afgezet, waartussen een houten palissade werd aangebracht. Hoe heette die ?	
66. Hoe noemde men dat afzetten van de Leieboorden ?	
67. Hoe heette de plaats waarop de grote bundels te lekken werden gezet ?	
68. Hoe heette de uitholling in de oever waarlangs het vlas in en uit het water werd gehaald ?	
69. Hoe heette de windas met katrol tegenover die uitholling, waarmee de rootbakken opgetrokken werden ?	
70. Hoe heette het toestel bestaande uit een verticale buis waar een stok doorgestoken werd en waarop een touw werd gewonden, dat eveneens diende om de bak op te trekken ? (ill.)	
71. Voorts stonden op de Leieoever op een paar meter van het water op gelijke afstand eiken paaltjes, waaraan de rootbakken of kooien met rootvlas vastgemaakt werden. Hoe heetten die ?	
72. Iedere exploitant van een stuk Leieoever had op zijn strook grond een hok of loods staan, waarin het losse gereedschap 's avonds werd opgeborgen. Hoe heette die ?	
73. Bij het roten in de Leie was het de gewoonte om het roten in twee beurten te laten verlopen. Hoe heette het vlas na de eerste rootbeurt ?	
74. Hoe heette het na de tweede rootbeurt ?	
75. Hoe heette het als er slechts één rootbeurt plaatsvond ?	
76. Hoe heette een grote bundel droog vlas die gestapeld werd in bakken om in de Leie te roten ?	
77. Hoe heette de vierkante houten bak waarin het te roten vlas gestapeld werd ?	
78. Hiervan bestonden verschillende modellen. Hoe heette de ouderwetse bak bestaande uit vrij los aan elkaar vastgemaakte stokken ?	
79. Hoe heette de bak bestaande uit op enige afstand aan elkaar getimmerde planken ? Het water kan hier gemakkelijk doorspoelen. (ill.)	
80. Hoe heetten de latere bakken, waarvan de planken tegen elkaar aansloten, om	

de bevulling van het vlas door het vervuilde Leie water tegen te gaan ?	
81. Hoe heette het zeil van jute dat onderaan de bak en bovenop het te roten vlas gelegd werd ?	
82. Hoe heetten de twee lange stokken, waarop die bak lag bij het vullen met vlas en waarlangs hij uit en in het water gleed ?	
83. Hoe heette het touw waarmee de rootbakken in het water werden versleept ?	
84. Hoe heette de kabel waarmee de bakken in en uit het water werden gehaald ?	
85. Hoe noemde men het vullen van rootbakken ?	
86. Hoe heette de persoon die dat deed ?	
87. Hoe heette het zorgvuldig dichtproppen van die bak met vlas, zodat er geen openingen over bleven ?	
88. Daarvoor gebruikte men wel eens een houten blok met een of twee handvatten aan. Hoe heette die ? (ill.)	
89. Hoe heette de persoon die de bundels aangaf ?	
90. Hoe heetten de stokken waarmee de opening van de bak voor het ingevulde vlas werden afgesloten ?	
91. Hoe heette de deur waarmee dat eventueel geschiedde ?	
92. Hoe heette de soort schippershaak waarvan men zich bediende om de losgemaakte bak naar zijn plaats in de Leie te varen ? (ill.)	
93. Hoe heette de loopplank van de oever naar een rootbak in het water, waarlangs o.m. stenen werden aangedragen ?	
94. Hoe heetten de stenen die op de opgevulde bakken werden gelegd om ze onder water te houden ?	
95. Hoe noemde men het laden met ballast van de gevulde rootbak, om die goed onder water te houden ?	
96. Hoe heette de haak met drie of vier gebogen tanden waarmee zulke stenen, die in het water waren gevallen, weer boven werden gehaald ? (ill.)	
97. De te water gelaten rootbakken werden aan elkaar vastgemaakt met kettingen en om de drie à vier bakken met een lange stok aan de oever verbonden. Hoe heette deze lange stok ?	
98. Hoe heette de persoon die in een rootbedrijf belast was met het gadeslaan van de rootbakken en het rootproces daarin ?	
99. Hij beschikte daarvoor dikwijls over een boot. Hoe heette die ?	
100. Hoe zegde men : "Het vlas is voldoende geroot" ?	
101. Hoe zegde men : "Het vlas is (nog) onvoldoende geroot" ?	
102. Hoe heette het leegmaken van rootbakken ?	
103. Hoe heette de plank waarop men stond bij het leegmaken van de rootbakken?	

104. Hoe heette de vork waarmee de gerote vlasbundels uit de bakken werden gehaald ?	
105. Hoe heette de haak waarmee dat eventueel gebeurde ?	
106. Hoe heette de persoon die de grote bundels een voor een uit de bak haalde en liet drijven naar de persoon die op de loopplank stond ?	
107. Hoe noemde men het uitdragen van de gerote vlasbundels ?	
108. Hoe heette de persoon die dat deed ?	
109. Hoe noemde men het naar boven brengen van de gerote bundels met een kruiwagen ?	
110. Hoe heette de persoon die dat deed ?	
111. De natte bundels werden op de Leieoever in een voorlopige stapel gezet om uit te lekken. Hoe heette deze stapel ?	
<u>4. Warmwaterroot</u>	
112. Hoe noemde u de techniek waarbij het vlas in gesloten bakken met warm water werd geroot ?	
113. Hoe noemde u vlas dat op die manier werd geroot ?	
114. Hoe noemde u de hele installatie waar het warmwaterroten gebeurde ? Ze bestaat uit een aantal betonnen bakken, een koudwaterreservoir en een verwarmingsinstallatie voor het water.	
115. Hoe heet elk van de betonnen kamers waarin vlas werd geroot ? a) als die volledig onder de begane grond zitten en van boven open zijn ?	
116. b) als die gedeeltelijk boven de grond uitsteken en van boven open zijn ?	
117. c) als die helemaal boven de grond uitsteken en opzij geopend kunnen worden ?	
118. Hoe noemde u de hoeveelheid vlas in één betonnen kamer of rootput ?	
119. Hoe noemde u de persoon die instaat voor de verwarming en het hele rootproces bij het roten in rootputten ?	
120. Hoe heette de stokerijplaats bij de rootputten ?	
121. Hoe noemde u het vlas in de rootputten plaatsen volgens een bepaald patroon?	
122. Hoe heette de centrale toevoerbuus van het water in de rootkamer ?	
123. Hoe zei men water in de rootkamer laten lopen ?	
124. Het eerste water van $\pm 20^{\circ}$ C bleef slechts ongeveer 8 uur in de bak. Dan werd het afgelaten. Hoe noemde men deze eerste fase van het rotingsproces, waarbij het vlas van aarde en andere onreinigheden gezuiverd werd ?	
125. Daarna werd warmer water toegevoegd en twee maal per dag ververs. Hoe	

heette dit verversen van het water ?	
126. Hoe noemde men de vierkante opening boven in de rootput, waarlangs het rootproces gevolgd kon worden ?	
127. Hoe zegde men : het water uit de put weg laten vloeien, als het vlas ver genoeg geroot was ?	
128. Hoe noemde men het water waarin geroot was ? Het heeft een kenmerkende geur ?	
129. Hoe heette de opening waardoor het rootwater uit de rootput wegstroomde ?	
130. Hoe noemde men de handeling waarbij het vlas dat genoeg geroot is, uit de put werd gehaald ?	
131. Hoe heette de persoon die in de put stond en de bundels vlas naar boven stuurde op een transportband ?	
131. Hoe heette deze transportband ?	
132. Hoe noemde u het kledingstuk dat de arbeiders droegen om zich te beschermen tegen 't stinkende rootwater ?	
133. Hoe heette het toestel waarmee het overtollige water en de lijnstof uit het pas gerote vlas werd geperst ? (ill.)	
<u>5. Drogen na waterroot</u>	
134. Hoe zegde men : het gerote vlas naar de droogweide voeren ?	
135. Hoe heette de platte, lage kar waarmee het vlas naar de droogweide gevoerd werd ?	
136. Hoe heette de weide waarop het vlas te drogen werd gezet ?	
137. Hoe heette het rechtopstaande, kegelvormige hoopje vlas dat te drogen stond?	
138. Hoe noemde men het opzetten van deze hoopjes ?	
139. Na het opzetten van zo'n hoopje werd aan de top een paar vlasstengels errond gedraaid omwille van de stevigheid. Hoe heette die handeling ?	
140. En hoe heette het zo aangebrachte bovenuiteinde ?	
141. Hoe noemde men een pakje samengeklitte stengels vlas, die bij het opstellen en omkeren van de hoopjes outward moesten worden ?	
142. Hoe noemde men het binnenste buiten omkeren van zulke hoopjes ?	
143. Bij dit werk moesten de natte nog aan elkaar klevende vlasstengels uit elkaar gehaald worden. Hoe noemde u die handeling ?	
144. Hoe heette men het in gangen leggen van gedroogd vlas om het daarna op te binden ?	
145. Hoe noemde men de buitenkant van een hoopje, die door zon en regen verweerd was ?	

146. Hoe heette een grote bundel vlas die bij het opbinden uit vier gedroogde hoopjes werd gemaakt ?	
147. Hoe heette het achtergebleven vlas (stengels) op het droogterrein, nadat het vlas was afgevoerd ?	
148. Hoe heette de houten of ijzeren hark waarmee die werden verzameld ?	
149. Hoe heette een bundel vlas die gemaakt was van wat op het veld of de droogweide en ook bij het repelen en braken op de grond was gevallen ?	
<u>6. Veldroot</u>	
150. Hoe noemt u het proces waarbij men het getrokken vlas laat rotten door het op de akker te laten liggen en aan de inwerking van mist, regen, dauw en zon bloot te stellen ?	
151. Hoe noemt u vlas dat op die manier geroot is ?	
152. Hoe noemde u bij het veldrotten de dunne gelijkmatig gespreide laagjes vlas ?	
153. Hoe noemde u de handeling, waarbij het vlas omgedraaid wordt, omdat de rotting aan de onderzijde vlugger gaat dan aan de bovenzijde ?	
154. Hoe heette de stok die daarbij gebruikt werd ?	
155. Daarbij werd later ook een op een fietswiel gemonteerde stok gebruikt. Hoe heette die ? (ill.)	
156. Hoe noemde u de machine, waarmee het gedauwroot vlas werd gekeerd, opgeraapt en gebonden ?	
<u>7. Soorten veldroot</u>	
157. Hoe noemde u vlas dat op de gewone manier wordt gedroogd en gestockeerd en dan in de lente wordt gedauwroot ?	
158. Hoe heette vlas dat in de herfst werd gedauwroot ?	
<u>8. Drogen na veldroot</u>	
159. Hoe zegt u het op de akker gespreid en gedauwroot vlas in hoopjes te drogen zetten ?	
E. BRAKEN	
160. Was er een benaming voor alle bewerkingen samen (braken en zwingelen), waarbij de houtachtige delen van de vlasstengels werden verwijderd ?	
161. Hoe noemde u in het algemeen de handeling, waarbij de houtpijp, waarrond de vlasvezel ligt, wordt gebroken ?	
162. Oorspronkelijk gebruikte men hiervoor een platte houten hamer, waarvan de onderkant gleuven en ribben vertoonde of waarin ijzeren lamellen waren aangebracht. Hoe heette die ? (ill.)	
163. Hoe heette het werken met die hamer om vlas te braken ?	

164. Later gebruikte men een houten toestel. Het bestond uit twee scharnierende horizontale roosters. De ene was vast op een onderstel, de tweede was voorzien van een handvat en kon hiermee in het vlak van de eerste komen te liggen. Men brak het vlas tussen de twee roosters door het bovenste rooster steeds weer op en neer te bewegen. (ill.)	
165. Hoe heette het werken met dit toestel ?	
166. Hoe heette de persoon die met deze machine werkte ?	
167. Nog later gebruikte men een toestel met gegroefde rollen, waartussen het vlas geperst en gebroken werd ? Hoe heette dit ? (ill.)	
168. Hoe heetten de groeven of gleuven in de cylinders ?	
169. Hoe heetten de cylinders ?	
170. Hoe heette het werken met dit toestel?	
171. Hoe heette de tafel voor het toestel, waarop het te braken vlas werd gelegd ?	
172. Hoe heette de persoon die met deze machine het vlas braakte ?	
173. Hoe heette het handvol vlas dat in een keer in deze machine verwerkt werd ?	
174. Hoe heette de bundel die gemaakt werd van een aantal zo bewerkte handvol- len vlas ?	
175. Hoe heette het touw waarmee die bundel werd samengebonden ? Aan het uiteinde ervan was een ringetje.	
176. Hoe noemt u het onderdeel van de turbine waarin het gerote vlas wordt gebrakeld ?	
F. ZWINGELEN	
177. Hoe heten de kleine deeltjes van de gebroken houtpijp die uit de stengels vlas verwijderd worden ? Geef naargelang die voorkomen :	
a) de benaming voor één houtdeeltje	
178. b) de benaming in het meervoud voor meerdere houtdeeltjes	
179. c) een collectieve benaming voor de houtdeeltjes	
180. Hoe noemde u de handeling waarbij de houtdeeltjes uit de vlasstengels verwijderd worden door erop te slaan ?	
181. Hoe heette de persoon die dat deed ?	
182. Hoe noemde men de na die behandeling van lemen gezuiverde vezel ?	
183. Hoe heette het gebouw waarin vlas werd gezwingeld ?	
a) als dat een stal of schuurtje was waar één familie werkte?	
184. b) als dat een atelier was met verschillende machines en arbeiders?	

185. Het oudste werktuig voor het zwingelen bestond uit een stevig plankje van ongeveer 30 cm breed met een handvat en ronde hoeken, dat over het hangende vlas geslagen werd. Hoe heette dit plankje ? (ill.)	
186. Bij deze handeling werd een handvol vlas in een gleuf van een rechtopstaande plank gelegd en er bij het bewerken steeds in gedraaid en verder geschoven. Hoe heette deze rechtopstaande plank? (ill.)	
187. Hoe heette de gleuf in deze plank ?	
188. Hoe noemde u de machine met een wiel, waarop 10 à 12 plankjes waren bevestigd met aan de voorzijde langs het wiel een houten plank om het vlas op te zwingelen ? Die werd aanvankelijk met een trapmechanisme aangedreven. (ill.)	
189. Hoe heette die als er slechts één trapper was ?	
190. Hoe heette die als er twee trappers waren ?	
191. Hoe heette die als de trappers verlengd waren, zodat een tweede persoon (meestal een kind) mee kon helpen trappen ?	
192. Hoe noemde u de trapper waarmee het wiel in beweging werd gebracht en gehouden ?	
193. Hoe heette de gebogen aandrijfas van het trapmechanisme ?	
194. Hoe heette één van de aan één zijde gescherpte plankjes, die aan het wiel zaten ?	
195. In de eerste fase van het zwingelen werden vooral de lemen uit het vlas geslagen. Hoe noemt u die eerste zwingelbeurt ?	
196. Hoe heette een handvol vlas dat een eerste zwingelbeurt had ondergaan ?	
197. Hoe noemde u de vezelafval die ontstond bij deze eerste bewerking. Hij bestond uit zwakke, gebroken korte vezels, die nog veel lemen bevatten.	
198. Bij een tweede zwingelbewerking werd een handvol dat een eerste bewerking had ondergaan binnenste buiten gekeerd en opnieuw gezwingeld. Hoe heette deze bewerking ?	
199. Hoe heette een handvol op deze manier gezwingeld vlas ?	
200. Hoe heette de definitieve (tweede of derde) bewerking waarbij men de laatste lemen uit het vlas sloeg en het slijmerige vlies van de opgeloste schors verwijderde ?	
201. Hoe noemde men de hoeveelheid samengenomen vlas die gezwingeld werd ?	
202. Hoe heette het gedeelte van het handvol te zwingelen vlas dat dicht bij de hand is ?	
203. Hoe heette het middendeel ervan ?	
204. Hoe heette het onderste einde ervan ?	

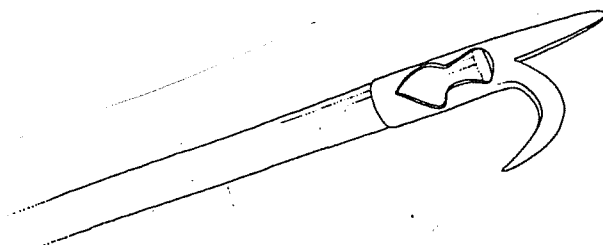
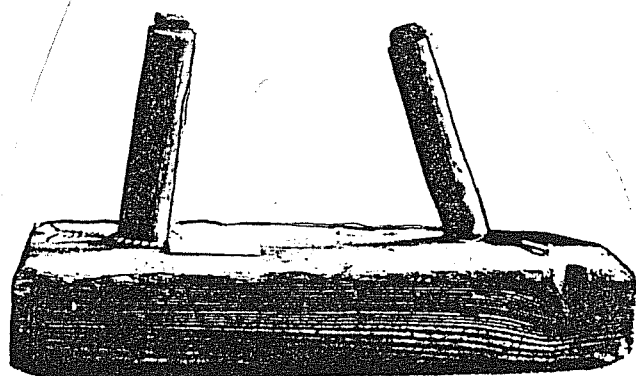
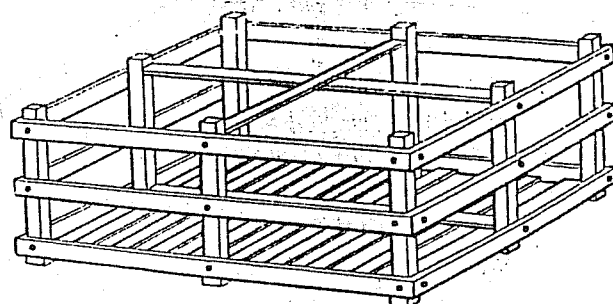
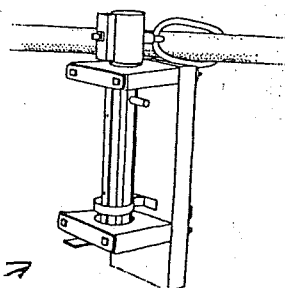
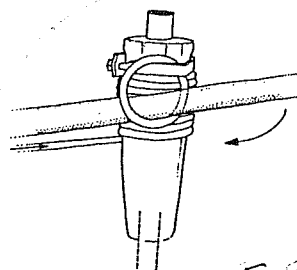
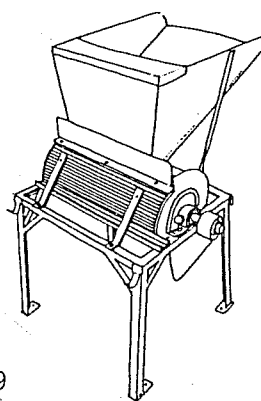
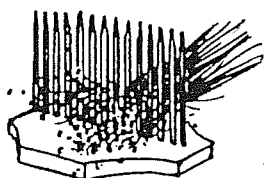
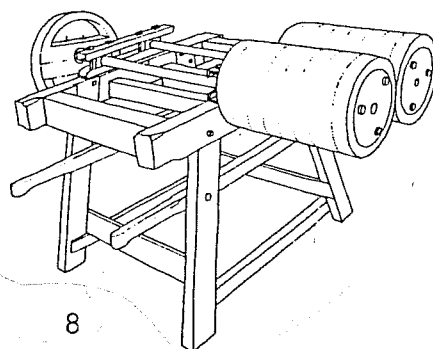
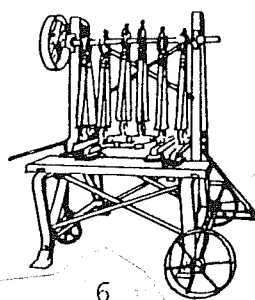
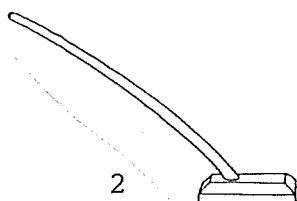
205. Tijdens het zwingelen kwam het voor dat onervaren zwingelaars een handvol vlas bewerkten die in het midden dikker was dan aan het uiteinde i.p.v. omgekeerd. Hoe noemde men dat ?	
206. Hoe heetten de kleine nog aan het lint vastklevende houtdeeltjes, die niet door het zwingelen kunnen worden verwijderd ?	
207. Deze lemen werden verwijderd door met een mes over het gezwingelde vlas te strijken. Hoe heette deze handeling ?	
208. Hoe heette dit mes ? (ill.)	
209. Aan elke zwingelmolen in de Leiestreek was een lange spijker bevestigd, waarmee de zwingelaar de voet van het te zwingelen handvol effen maakte. Hij trok daar nl. zijn handvol overheen. De lange vezels die hierbij werden uitgetrokken, legde hij weer bij de handvol. De korte vezels werden apart in een bakje gelegd. Hoe heetten deze korte vezels ?	
210. Bij het zwingelen moet het vlas een minimale vochtigheidsgraad bewaren. Als het te droog werd liet men het een aantal dagen liggen in een vochtige kelder, liefst op een aarden vloer. Hoe heette dit vocht opnemen van het vlas?	
211. Hoe heette de ruimte waarin dat gebeurde ?	
212. Hoe noemde men een zwingelaar die puik werk afleverde ?	
213. Hoe noemde men een zwingelaar die geen goed produkt afleverde ?	
214. Hoe noemde men : vlas zwingelen met een zwingelturbine ?	
215. Hoe noemde u de machine waarin het gerote vlas achter elkaar werd gebakeld en gezwingeld ?	
216. Hoe noemt u het gelijkmatig invoeren van het gespreide vlas in deze machine ?	
217. Hoe heette de arbeider die dit werk verrichtte ?	
218. Hoe heette de tafel voor de machine, waarop het vlas tot een aaneengesloten gordijn wordt uitgespreid voor het de machine ingaat ?	
219. Hoe noemde u het onderdeel van de machine waarin het vlas werd gezwingeld ?	
220. Achter de machine stond een arbeider klaar om 't gezwingelde vlas in handvullen uit de machine te nemen. Hoe heette deze arbeider ?	
221. Hoe heette het werk dat deze man deed ?	
221. Hoe heette het achterste deel van deze machine, waar deze man het gezwingelde vlas opnam ?	
222. Hoe noemde u de geheel gezuiverde vezel die na het zwingelen overbleef ?	
223. Hoe noemde men die vezel als hij bestemd was voor de scheringdraden (ketting) van een weefsel ?	
224. En hoe als hij bestemd was voor de inslagdraden van een weefsel ?	

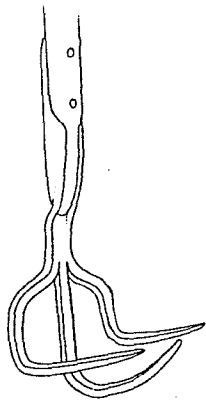
225. Hoe noemde men de bundels vlaslint die ontstonden door het zwingelen van bundels gemaakt bij het verzamelen van op het veld en de droogweide of bij het repelen en brakelen gevallen vlasstengels ?	
G. OPMAKEN	
226. Hoe noemde u het geheel van de handelingen, waarbij de laatste onzuiverheden werden verwijderd en de vezels zo goed mogelijk gelijklopend werden gemaakt, samengebonden en verpakt ?	
227. Hoe heette die persoon, die dit werk deed ?	
228. Hoe heette de plaats waar men dat deed ?	
229. Om de laatste lemen te verwijderen en de vezels los en gelijklopend te maken spreidde men een hoeveelheid vlas tegen het linkerbeen, dat in een gebogen stand werd gehouden en men kamde die uit met de vingers van de rechterhand. Hoe heette dit werk ?	
230. Om de laatste knopen uit het gezwingelde vlas, vooral uit de toppen te verwijderen, werd het vlas vroeger door een met spijkers bezet plankje getrokken. Hoe noemt u dit werk ?	
231. Hoe noemde u het plankje, bezet met een aantal loodrecht opstaande tanden, waar het gezwingelde vlas door werd getrokken ? (ill.)	
232. Hoe heette de afval, die bij dit werk ontstaat ?	
233. Hoe heette een bundeltje geheel gezuiverd vlaslint dat net onder de kop met een bandje samen werd gebonden ? Het woog ongeveer 1,5 kg.	
234. Hoe noemde u zo'n bundeltje gezwingeld vlaslint, als de massa 2,8 tot 3 kg was ?	
235. Hoe noemde u een hoeveelheid van 12 à 15 zulke bundeltjes die samen gebonden werden ?	
236. Hoe heette de hoeveelheid vlaslint die in een jutezak verpakt werd om verzonden te worden ? Het gewicht bedroeg normaal 100 kg.	
237. Hoe heette de grote jute zak, waarin het vlas werd gedaan ?	
238. Hoe zei men : inpakken in deze zakken ?	
239. Aan zo'n gevulde baal werden bij het dichtnaaien twee grijporen gemaakt. Hoe heetten die ?	
240. Hoe heette de draagberrie waarop balen vlaslint werden verdragen ? (ill.)	
241. Hoe noemde u de handelaar die het gezwingelde vlas opkocht voor de export en voor de doorverkoop aan de spinnerijen ?	
242. Met welke woorden of uitdrukkingen werd vlasvezel van prima kwaliteit aangeduid ?	
243. Hoe noemde men vlasvezel van slechte kwaliteit ?	
244. Hoe noemde men vlaslint dat onvoldoende zuiver was en hier en daar nog lemen vertoonde ?	

245. Met welke woorden of uitdrukkingen duidde men aan dat de vlasvezel sterk was ?	
246. Hoe zei men dat hij mager en hard was ?	
247. Hoe zei men dat het glanzend was ?	
248. Hoe zei men dat het te mat was ?	
H. AFVAL	
249. Hoe noemt u de afval in het algemeen die ontstaat bij het zwingelen ?	
250. Hoe noemt u de persoon die deze opkoopt en hem verder zuivert door hem opnieuw te zwingelen ?	
251. Hoe heet men de opnieuw gezwingelde afval ?	
252. Hoe noemde men de afval die ontstaat bij de eerste zwingelbeurt of bij het zwingelen met de turbine ?	
253. Hoe noemde men het zwingelen van deze afval ?	
254. Hoe noemde men de afval die ontstond bij de tweede zwingelbeurt ?	
255. Hoe noemde u de afval die ontstond bij het definitief zwingelen en het hekelen ? Die hoefde niet meer gezwingeld te worden ?	
256. Indien men daarbij een onderscheid maakte, hoe heette dan a) de afval van de top van het vlas ?	
257. b) de afval van de voet van het vlas?	
258. c) de afval van het kammen of hekelen ?	
259. Hoe noemde u het vlas van slechte kwaliteit dat dikwijls dezelfde behandeling onderging als de afval ?	
260. Hoe heette de arbeider die vroeger de lemen of scheven uit de afval haalde ?	
261. Hoe noemde u de machine, waardoor de lemen of scheven uit de afval werden verwijderd ? Ze bevatte een toestel van rechtopstaande ijzeren pinnen, waartussen de afval gevoerd werd, en waar door een heen en weer gaande beweging de lemen of scheven werden uitgeschud.	
262. Hoe noemde men de pakken afval die zich op die pinnen vastzetten en die regelmatig werden weggenomen ?	
263. Hoe noemde u het samenduwen van de afval, die in een verward kluwen uit de genoemde machine vielen ?	
264. Hoe heette de bak waarin de afval werd samengeperst ? (ill.)	
265. Hoe heette de machine waarmee men dit werk deed ?	

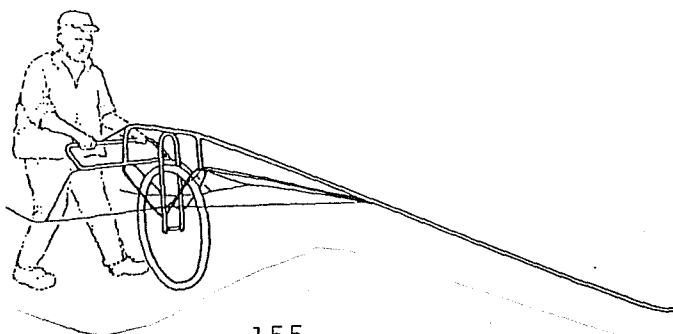
WOORDENBOEK VAN DE VLAAMSE DIALEKTEN

Illustraties bij de vragenlijst VLASBEWERKING

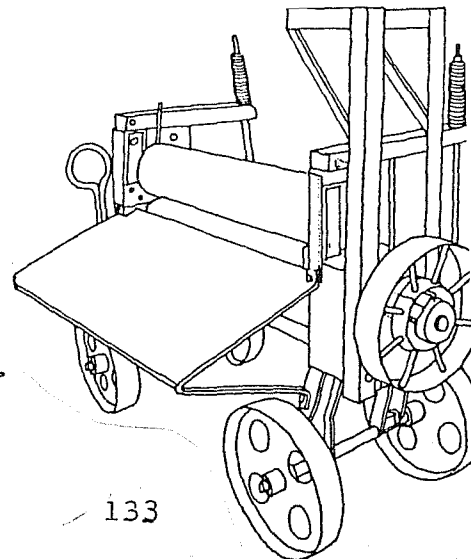

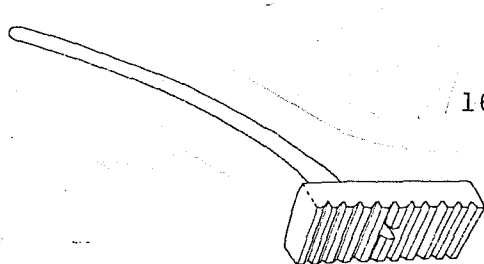
96

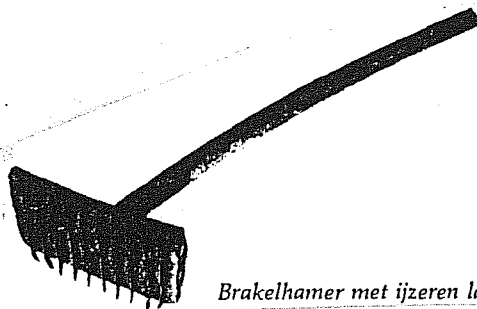
155

133

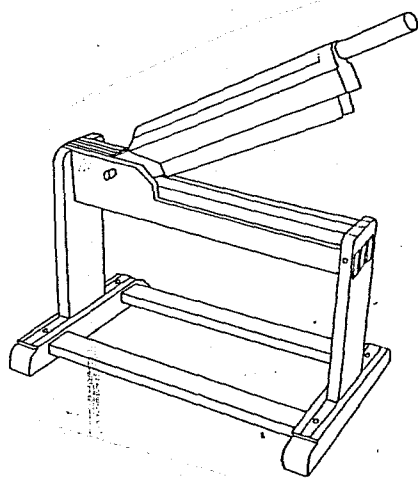

162

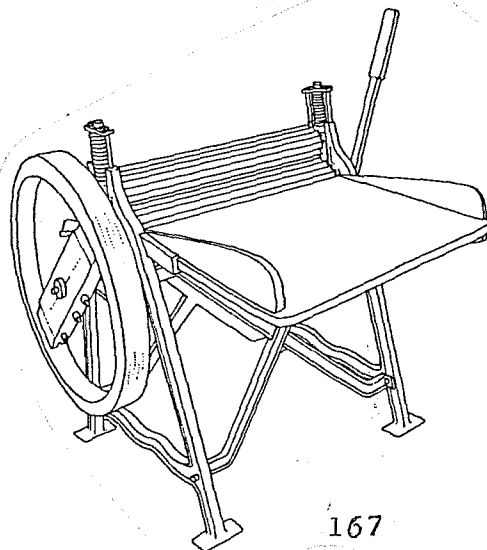

Brakelhamer met kerven.

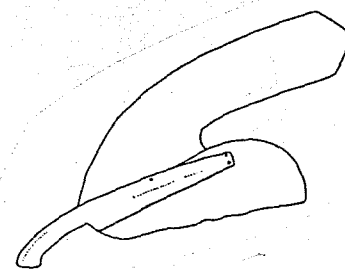
Brakelhamer met ijzeren lamellen.

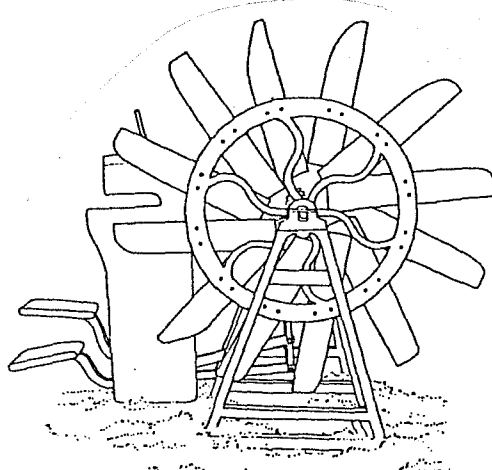
164

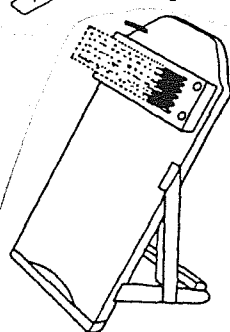
167

185

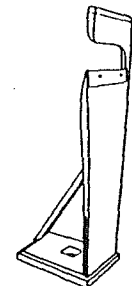
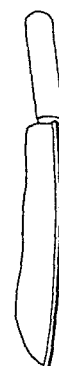
188

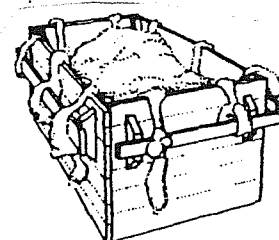
231

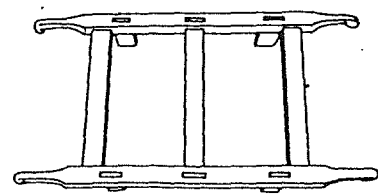
208

186

264

240